

І. В. Лецух

Вплив адміністративно-фінансової децентралізації на інвестиційні процеси у Центральному регіоні України

Розглянуто тенденції в інвестиційному секторі Центрального регіону України, які формуються під впливом реалізації адміністративно-фінансової децентралізації в Україні. Запропоновано методику оцінювання впливу адміністративно-фінансової децентралізації на інвестиційні процеси в регіоні на основі розрахунку показників співвідношення: а) темпів зростання капітальних інвестицій та прямих іноземних інвестицій до власних доходів; б) темпів росту витрат на соціально-економічний розвиток (зокрема, охорону здоров'я, освіту, благоустрій населених пунктів, житлово-комунальне господарство, ремонт та утримання автомобільних доріг та ін.) до власних доходів місцевих бюджетів. Авторську методику апробовано на прикладі міст обласного значення та районів Центрального регіону України. Встановлено, що: 1) найбільш ефективною у 2016-2018 рр. була політика здійснення капітальних інвестицій у Черкаській області, найменш ефективною – у Кіровоградській області; 2) зростання фінансового потенціалу міст обласного значення та районів досліджуваного регіону не спричинило значного стимулюючого впливу на залучення іноземних інвестицій; 3) переорієнтація власного ресурсу органів місцевого самоврядування на витатки капітального характеру для розвитку соціальної, транспортної, комунальної інфраструктури відбувається вкрай повільно.

Ключові слова: адміністративно-фінансова децентралізація, ефективність інвестицій, регіональна економіка, просторовий розвиток, міста обласного значення, об'єднані територіальні громади, Центральний регіон України.

Постановка проблеми. Метою адміністративно-фінансової децентралізації в Україні є «формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян» [1]. При цьому одним із результатів децентралізації має стати зростання інвестиційної привабливості територій, що може стати підґрунтям активізації інвестиційної діяльності в напрямі збільшення економічного й соціально-культурного потенціалу адміністративних одиниць, прискорення темпів відновлюваних процесів матеріального та нематеріального виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Різним аспектам реалізації адміністративно-фінансової децентралізації присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Так, І. Кресіна у своїх працях досліджує вплив децентралізації на ефективність публічної влади [2]. Я. Арабчук [3] і Х. Патицька [4] розглядають фінансову децентралізацію як основу формування спроможних територіальних громад. Особливості розвитку міст-обласних центрів в умовах децентралізації досліджувала М. Мельник [5], а проблематику формування місцевих бюджетів – І. Луніна [6], Ю. Набатова [7], Н. Слободянюк та М. Коніна [8]. Однак, незважаючи на велику кількість наукових публікацій, питання дослідження ефективності адміністративно-фінансової децентралізації потребують подальшого поглиблення через недосконалість та постійні зміни податкового та бюджетного законодавства, фрагментарність вивчення проблематики, насамперед, практичних аспектів реалізації реформи.

Метою статті є оцінювання ефективності адміністративно-фінансової децентралізації в регіоні на основі дослідження співвідношень між зростанням власних доходів бюджетів та показниками інвестиційної активності територіальних одиниць.

Основні результати дослідження. Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації характеризується формуванням надійної платформи для соціально-економічного зростання територіальних суспільних систем різних рівнів і мала б супроводжуватись підвищенням рівня та якості життя їх

населення. Водночас до найважливіших очікуваних результатів децентралізації належить і підвищення рівня інвестиційної привабливості територій, що може стати запорукою активізації інвестиційної діяльності у напрямі збільшення економічного та соціально-культурного потенціалу адміністративних одиниць, прискорення темпів відновлюваних процесів матеріального й нематеріального виробництва [9, с. 105]. Зазначене актуалізує завдання оцінювання впливу адміністративно-фінансової децентралізації, зокрема в контексті формування власного фінансового (бюджетного) потенціалу міст обласного значення та районів Центрального регіону на активізацію та характер інвестиційних процесів.

Для дослідження ефективності фінансової децентралізації в містах обласного значення та районах Центрального регіону України з позиції активізації інвестиційних процесів у зазначених адміністративних одиницях використовуємо формули:

$$C_i^{KI} = \frac{\Delta KI_i}{\Delta ВДБ_i} ; \quad (1)$$

$$C_i^{III} = \frac{\Delta ПП_i}{\Delta ВДБ_i} , \quad (2)$$

де: C_i^{KI} , C_i^{III} – коефіцієнт співвідношення темпів зміни одного показника до іншого в i -му місті обласного значення / районі Центрального регіону за аналізований період; ΔKI_i – темп зміни обсягу капітальних інвестицій i -го міста обласного значення / району Центрального регіону за аналізований період; $\Delta ПП_i$ – темп зміни обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених i -тим містом обласного значення / районом Центрального регіону за аналізований період; $\Delta ВДБ_i$ – темп зміни обсягу власних доходів бюджету i -го міста обласного значення / району Центрального регіону за аналізований період.

При цьому C_i^{KI} , $C_i^{III} < 1$ є свідченням низької щільності взаємозв'язку між досліджуваними показниками, а при C_i^{KI} , $C_i^{III} \geq 1$ має місце стимулюючий

вплив зростання власних доходів бюджету на інвестиційні процеси. Результати розрахунків співвідношення темпів зростання капітальних інвестицій і власних доходів міст обласного значення та районів Центрального регіону представлені на рис. 1.

В Україні, попри позитивну динаміку зростання частки коштів місцевих бюджетів у структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування впродовж 2015-2018 рр.¹, остання все ж залишається незначною, порівняно з часткою інвестицій за кошти підприємств та організацій. Мізерним є фінансування місцевими бюджетами видатків, які могли б принести у майбутньому додаткові надходження адміністративним одиницям, сприяли б підвищенню їх інвестиційної привабливості.

У Центральному регіоні значення коефіцієнтів співвідношення темпів зміни капітальних інвестицій до власних доходів бюджетів міст обласного значення / районів у 2016-2018 рр. загалом є незначними та становлять ≥ 1 у 52,2% досліджуваних адміністративних одиниць (зокрема, в Черкаській області – 76,9% адміністративних одиниць, у Вінницькій – 60,6%, у Полтавській – 48,4%, а в Кіровоградській – лише 20%) (рис. 1).

Найбільш ефективною в досліджуваному регіоні є політика здійснення капітальних інвестицій в Черкаській області, де у 20 із 26 досліджуваних адміністративних одиниць спостерігаються ефективне ($C_i^{KI} \geq 1$) співвідношення

¹ Наприклад, у 2018 р. за коштів місцевих бюджетів у Вінницькій області профінансовано 9% капітальних інвестицій, у Полтавській – 9,2%, Кіровоградській – 12,2%, а у 2015 р. – 7,2%, 5,1% та 8,2% відповідно. Розраховано за даними [10].

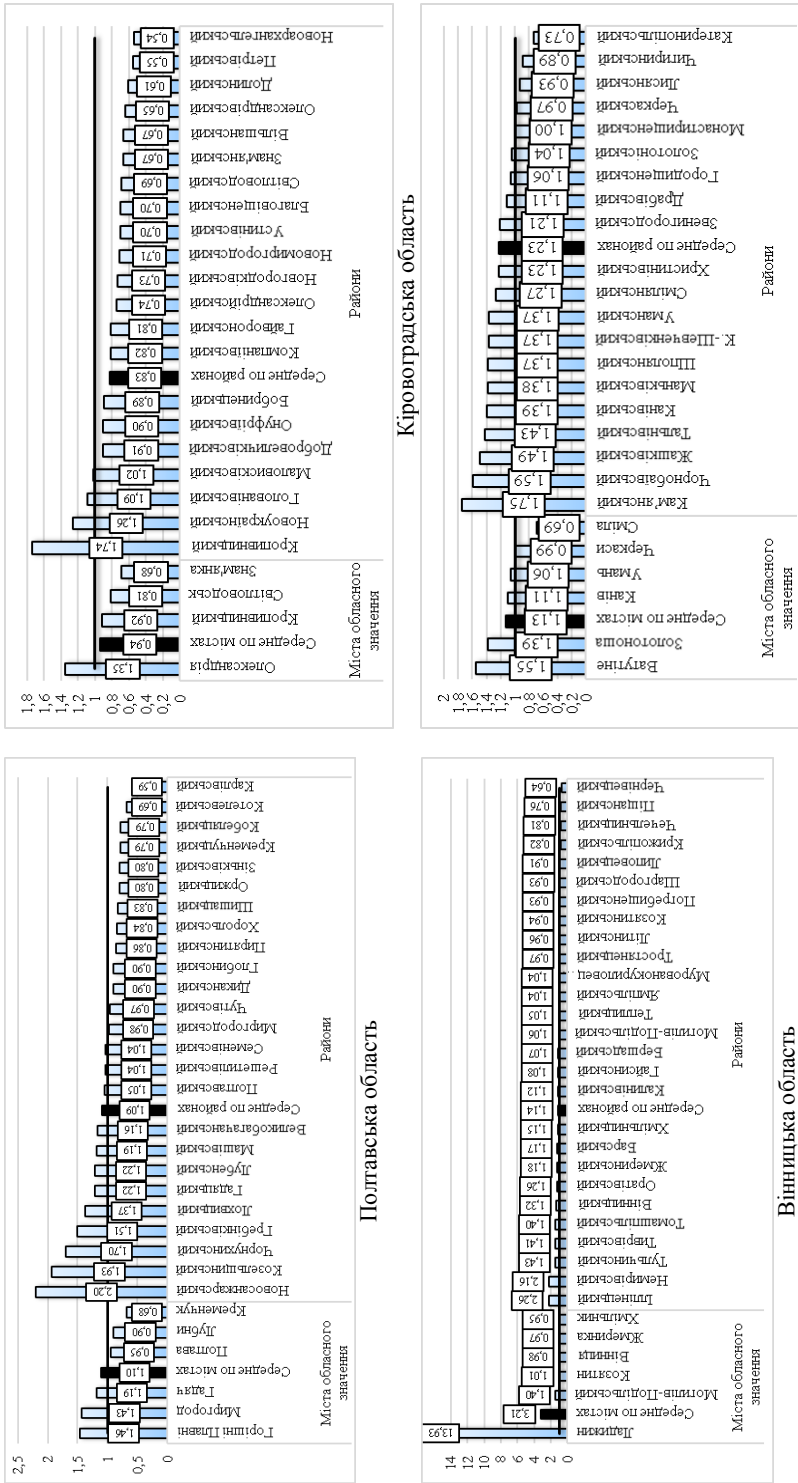

Рис. 1. Відношення темпів зростання капітальних інвестицій до власних доходів бюджетів міст обласного значення та районів Центрального регіону, середньорічний темп приросту за 2016-2018 рр. Джерело: складено автором за даними [11-18] (на основі відповідей на публічні запити).

зростання темпів капітальних інвестицій і темпів зростання власних доходів бюджетів. При цьому у м. Черкаси, а також в Черкаському районі значення $C_i^{KI} \approx 1$.

Найвищий коефіцієнт співвідношення темпів зростання капітальних інвестицій і власних доходів бюджетів досліджуваних адміністративних одиниць відзначається у м. Ладижин Вінницької області ($C_i^{KI} = 13,93$). Так, у 2018 р. містом акумульовано 4797 млн грн капітальних інвестицій, що майже в 33 рази більше, ніж у 2017 р. (146,6 млн грн). Таке зростання інвестицій насамперед пов'язане із функціонуванням у цій адміністративній одиниці ДТЕК Ладижинська ТЕС – ключового виробника електроенергії в Центральній Україні, який входить у трійку найбільших платників податків Вінницької області, а також із будівництвом нових потужних підприємств агрохолдингу «Миронівський Хлібопродукт», які є одним з основних джерел наповнення міського бюджету м. Ладизина.

Високий коефіцієнт співвідношення темпів зростання капітальних інвестицій до власних доходів зафіксовано також у Новосанжарському районі Полтавської області – 2,20, що зумовлено зростанням капітальних інвестицій у 2017 р. завдяки впровадженню в районі пілотного проекту з роздільного способу збирання твердих побутових відходів з виділенням пластику, реалізованого за фінансової грантової підтримки швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO).

На противагу позитивній тенденції капітальних інвестицій у 2015-2017 рр., обсяг прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в Україну у 2018 р. знизився на 1,5% порівняно із 2017 р. та становив на кінець року 40,5 млрд дол. США.

У Центральному регіоні приріст власних доходів бюджетів міст обласного значення у 2017 р. до 2016 р. зумовив деякий приріст ПІІ у 2017-2018 рр. лише у двох відповідних адміністративних одиницях (рис. 2) – м. Кропивницькому Кіровоградської області (1,08 в. п.) та м. Хмельник Вінницької області (1,02 в. п.).

Коефіцієнт співвідношення темпів зміни ПІІ і власних доходів бюджетів районів Центрального регіону впродовж досліджуваного періоду також був незначним та становив >1 лише у 18% зазначених адміністративних одиниць (зокрема, у Вінницькій області – 26,3% адміністративних одиниць, у Кіровоградській – 25%, а в Полтавській – 18,2%).

Найвище значення відношення темпів зростання ПІІ до власних доходів (11,96 в. п.) з-поміж адміністративних одиниць Центрального регіону зафіксовано у Хорольському районі Полтавської області, де у 2018 р. обсяг залучених ПІІ зріс проти 2017 р. у 15,5 рази.

Загалом, найменш ефективною впродовж досліджуваного періоду була політика залучення ПІІ у Черкаській області, де у жодній із досліджуваних адміністративних одиниць співвідношення зростання темпів ПІІ і темпів зростання власних доходів бюджетів не перевищувало одиниці (найвище значення C_i^{PII} зафіксовано у м. Канів – 0,81 в. п.). Таку ситуацію, з-поміж

іншого, зумовило зниження обсягу залучення ПІІ в економіку адміністративних одиниць області (у 2018 р. мало місце у 55,6% адміністративних одиниць). При цьому із восьми адміністративних одиниць, де темп приросту ПІІ був позитивним, у п'яти адміністративних одиниць обсяг ПІІ зріс менше ніж на 20 тис. дол. США (у мм. Канів, Сміла, Умань, Городищенському та Христинівському районах).

Низькою ефективною характеризувалася й політика залучення ПІІ у Полтавській області, де, незважаючи на зростання обсягу зазначеного показника у звітному році до попереднього на 1,8%, впродовж 2016-2018 рр.:

– у майже 53% адміністративних одиниць області (у т. ч. двох містах обласного значення) обсяг ПІІ становив менше 40 дол. США на одного мешканця;

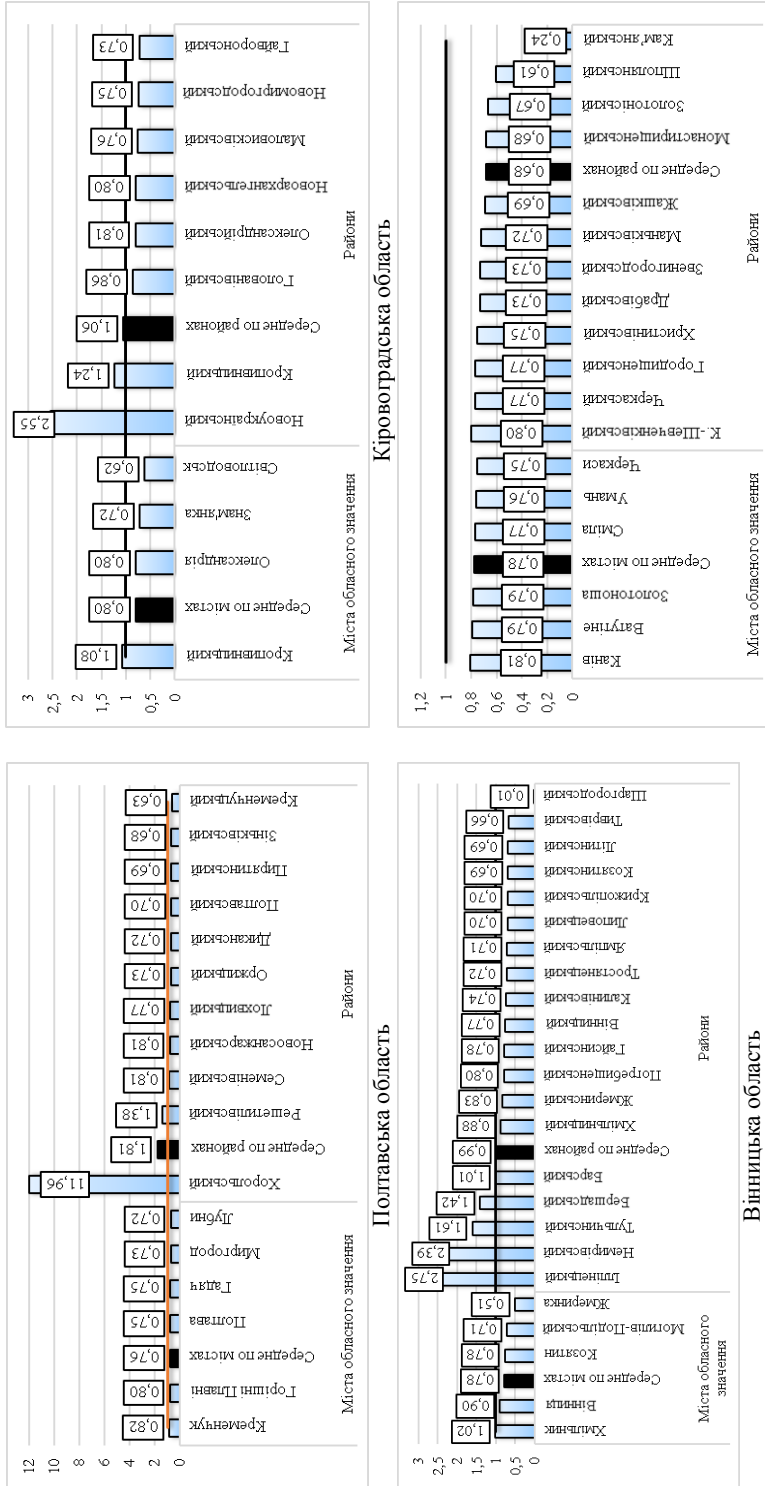

Рис. 2. Відношення темпів зростання прямих іноземних інвестицій (2018/2017 рр.) до власних доходів бюджетів (2017/2016 рр.) міст обласного значення та районів Центрального регіону

Джерело: складено автором за даними [11-18] (на основі відповідей на публічні запити).

– у п'ять з 25 районів області (Великобагаченський, Гадацький, Козельщинський, Лубенський та Шашицький райони) іноземні інвестиції не надходили взагалі.

При цьому зазначимо: у 2015-2018 рр. ПІІ не надходили і в низку районів Кіровоградської області – Вільшанський, Знам'янський, Онуфріївський та Петрівський райони; у 2018 р. – у Муровано-Куриловецький, Піщанський та Чернівецький райони Вінницької області.

Проведене дослідження дозволяє констатувати незначний стимулюючий вплив зростання фінансового потенціалу міст обласного значення та районів Центрального регіону на активізацію інвестиційних процесів.

Надалі основними чинниками для прийняття рішення щодо інвестування залишаються макроекономічне становище, рівень інституційно-організаційного забезпечення ведення бізнесу, ефективність податкової політики, передбачуваність кредитно-грошової політики, рівень корумпованості державної та місцевої влади тощо. Отже, органи місцевого самоврядування з метою зацікавлення інвесторів одночасно із нарощенням власних доходів місцевих бюджетів як відповідного інвестиційного ресурсу повинні забезпечити ефективне освоєння останніх – у розвиток транспортної та логістичної інфраструктури, комунікацій, комунального господарства тощо. Зазначене особливо актуалізується, враховуючи факт стимулюючого впливу інвестиційних процесів на зайнятість, яка своєю чергою є свідченням ефективності інвестування з огляду на створення нових робочих місць і, як наслідок, важливим чинником формування власних доходів бюджетів усіх рівнів [19].

Проаналізувати ефективність інвестування власних коштів місцевих бюджетів Центрального регіону в соціально-економічний розвиток відповідних адміністративних одиниць можна за допомогою формул (3):

$$C_i^{ДУ} = \frac{\Delta ДУ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{ДУ} = \frac{\Delta ДУ_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^{ДЗО} = \frac{\Delta ДЗО_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{ДЗО} = \frac{\Delta ДЗО_i}{\Delta ВДБ_i}$$

$$; C_i^{ЗОШ} = \frac{\Delta ЗОШ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{ЗОШ} = \frac{\Delta ЗОШ_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^{ЖКГ} = \frac{\Delta ЖКГ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{ЖКГ} = \frac{\Delta ЖКГ_i}{\Delta ВДБ_i},$$

$$C_i^{СЗ} = \frac{\Delta СЗ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{СЗ} = \frac{\Delta СЗ_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^{КВ} = \frac{\Delta КВ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{КВ} = \frac{\Delta КВ_i}{\Delta ВДБ_i}$$

$$; C_i^{БМ} = \frac{\Delta БМ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{БМ} = \frac{\Delta БМ_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^{ФКС} = \frac{\Delta ФКС_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{ФКС} = \frac{\Delta ФКС_i}{\Delta ВДБ_i},$$

$$C_i^{РАД} = \frac{\Delta РАД_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{РАД} = \frac{\Delta РАД_i}{\Delta ВДБ_i}$$

$$; C_i^{СЛРГ} = \frac{\Delta СЛРГ_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^{СЛРГ} = \frac{\Delta СЛРГ_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^Л = \frac{\Delta Л_i}{\Delta ВДБ_i}$$

$$C_i^Л = \frac{\Delta Л_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^Б = \frac{\Delta Б_i}{\Delta ВДБ_i} C_i^Б = \frac{\Delta Б_i}{\Delta ВДБ_i}, C_i^{ШЕВ} = \frac{\Delta ШЕВ_i}{\Delta ВДБ_i}$$

$$C_i^{\text{ШЕВ}} = \frac{\Delta\text{ШЕВ}_i}{\Delta\text{ВДБ}_i}, C_i^{\text{ЦСО}} = \frac{\Delta\text{ЦСО}_i}{\Delta\text{ВДБ}_i} C_i^{\text{ЦСО}} = \frac{\Delta\text{ЦСО}_i}{\Delta\text{ВДБ}_i}, (3)$$

де: $C_i^{\text{ДУ}}$, $C_i^{\text{ДЗО}}$, $C_i^{\text{ЗОШ}}$, $E_i^{\text{ЖКГ}}$, $C_i^{\text{СЗ}}$, $C_i^{\text{КВ}}$, $C_i^{\text{БМ}}$, $C_i^{\text{ФКС}}$, $C_i^{\text{РАД}}$, $C_i^{\text{СЛРГ}}$, $C_i^{\text{Б}}$, $C_i^{\text{ШЕВ}}$, $C_i^{\text{ЦСО}}$ – коефіцієнти співвідношення темпів зміни одного показника до іншого в і-тій адміністративній одиниці у 2015-2018 рр.; $\Delta\text{ДУ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування державного управління місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ДЗО}_i$ – темп зміни обсягу фінансування дошкільних закладів освіти місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ЗОШ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування загальноосвітніх шкіл місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{Л}_i$ – темп зміни обсягу фінансування лікарень місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ЖКГ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування житлово-комунального господарства місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{СЗ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування програм та заходів, пов'язаних із соціальним захистом та соціальним забезпеченням місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{КВ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування капітальних вкладень місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{БМ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування благоустрою міста місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ФКС}_i$ – темп зміни обсягу фінансування фізичної культури та спорту місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{РАД}_i$ – темп зміни обсягу фінансування ремонту (будівництва, реконструкції, утримання) автомобільних доріг місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{СЛРГ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування сільського, лісового і рибного господарства місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{Б}_i$ – середньорічний темп зміни обсягу фінансування бібліотек місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ШЕВ}_i$ – темп зміни обсягу фінансування шкіл естетичного виховання дітей місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ЦСО}_i$ – темп зміни обсягу фінансування територіальних центрів соціального обслуговування місцевим бюджетом і-тої адміністративної одиниці за аналізований період; $\Delta\text{ВДБ}_i$ – темп зміни обсягу власних доходів бюджету і-тої адміністративної одиниці за аналізований період.

При цьому коефіцієнти відношення темпів зміни одного показника до іншого, значення яких < 1 , вказують на низьку щільність взаємозв'язку між досліджуваними показниками. Якщо ж значення коефіцієнтів ≥ 1 , присутній стимулюючий вплив власних доходів бюджету на фінансування соціально-економічних видатків.

Ефективність інвестування власних коштів місцевих бюджетів у соціально-економічний розвиток відповідних адміністративних одиниць у 2015-2018 рр. оцінимо на прикладі міст обласного значення Вінницької області (табл. 1).

В умовах децентралізації найвищу чутливість до зміни власних доходів бюджетів міст обласного значення Вінницької області продемонстрували видатки відповідних бюджетів на державне управління ($C_i^{\text{ДУ}} > 1$ у всіх досліджуваних адміністративних одиницях). Активно фінансувалися й соціальний захист та соціальне забезпечення ($C_i^{\text{СЗ}} > 1$ у чотирьох із шести проаналізованих міст обласного значення). Зазначене засвідчує активне фінансування досліджуваними бюджетами впродовж 2015-2018 рр. поточного споживання, а переорієнтація видатків із соціального спрямування на видатки інвестиційного характеру

Таблиця 1

Коефіцієнти відношення темпів росту витраток на соціально-економічний розвиток бюджетів міст обласного значення Вінницької області до зростання власних доходів відповідних бюджетів у 2015-2018 рр.

Видатки бюджету	Міста обласного значення					
	Вінниця	Жмеринка	Козятин	Ладижин	Могилів-Подільський	Хмельник
Державне управління	1,07	1,08	1,20	1,10	1,09	1,11
Соціальний захист та соціальне забезпечення	0,91	1,07	1,13	0,92	1,10	1,04
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	0,82	1,61	3,42	нв	2,99	11,39
Благоустрій міст, сіл, селищ	1,07	0,94	1,22	0,92	0,93	1,05
Будівництво, реконструкція, ремонт та утримання автомобільних доріг	--	0,98	1,07	2,29	--	1,75
Житлово-комунальне господарство	1,11	0,91	1,07	0,70	0,85	0,98
Капітальні вкладення	0,92	0,60	1,27	1,06	0,71	0,39
Охорона здоров'я	0,87	нв	--	0,87	1,23	нв
Бібліотеки	0,83	1,06	нв	0,90	0,90	нв
Дошкільні заклади освіти	0,90	0,96	0,95	0,91	0,71	0,89
Загальноосвітні школи	0,70	0,77	0,76	0,72	0,74	0,71
Територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	0,44	0,82	0,88	0,51	0,69	0,47
Школи естетичного виховання дітей	0,85	0,90	0,90	0,90	0,94	0,88
Фізична культура і спорт	0,97	0,88	0,82	0,96	0,86	0,85
Всього досліджених показників	14					
Кількість показників, за якими еластичність ≥ 1	3	4	7	3	4	5

Джерело: розраховано автором за даними [11; 15] (на основі відповідей на публічні запити).

- значення показників співвідношення ≥ 1 ;
- – інформація для розрахунків не повна;
- нв – відповідні витрати у бюджетах 2015-2018 рр. не передбачалися.

відбувається вкрай повільно. Так, серед витраток на економічний розвиток найвищий взаємозв'язок між власними доходами аналізованих бюджетів продемонстрували витратки на сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство ($C_i^{C3} > 1$ у чотирьох із шести міст обласного значення; при цьому упродовж 2015-2018 рр. у бюджеті м. Ладижина зазначені витратки не передбачалися взагалі).

Результати дослідження засвідчили низький взаємозв'язок між інфраструктурними витратками та власними доходами досліджуваних місцевих бюджетів, що є негативним явищем, враховуючи зростання чисельності населення у містах обласного значення Вінницької області – з одного боку, а з іншого – враховуючи зростання вартості утримання будівель і споруд, міських комунікацій тощо. Так, коефіцієнт $C_i^{БМ} > 1$ лише у мм. Вінниці, Козятині та Хмельнику, а в інших містах лише наближається до одиниці.

Вкрай неефективною є політика фінансування місцевими бюджетами житлово-комунального господарства. Зокрема, значення коефіцієнта $C_i^{ЖКГ} > 1$ лише у двох із шести досліджуваних міст (м. Вінниця та Козятин). Така ситуація зумовлена певними коливаннями в обсягах фінансування вищезгаданої сфери у 2015-2018 рр. у всіх досліджуваних адміністративних одиницях. Водночас середньорічний темп приросту обсягу видатків на ЖКГ у м. Ладижині становив < 1 . Отже, зростання власних доходів бюджетів досліджуваних міст не супроводжувалося відповідними темпами нарощення фінансової підтримки ЖКГ, відновлення основних фондів цієї сфери тощо. Забезпечення в наступні роки більш активної політики щодо інвестування власних коштів місцевих бюджетів у зазначену галузь у перспективі дозволить як мінімум оновити наявний житловий фонд.

Специфічна ситуація спостерігається із фінансуванням місцевими бюджетами об'єктів соціальної інфраструктури – дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, шкіл естетичного виховання дітей, лікарень, бібліотек тощо, хоча починаючи із 2015 р. в умовах децентралізації органам виконавчої влади та місцевого самоврядування надано більше повноважень щодо розв'язання питань у зазначеній сфері. Однак значна частка відповідних видатків покривається субвенціями з державного бюджету, зокрема субвенцією на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Тому органи місцевого самоврядування дещо сповільнили процеси фінансування цих видатків власними коштами та переорієнтували власний ресурс на видатки капітального характеру для розвитку соціальної, транспортної, комунальної тощо інфраструктури, що є позитивним результатом процесів децентралізації на прикладі досліджуваних міст.

Висновки. Проведене дослідження дозволило окреслити основні трансформації інвестиційних процесів у Центральному регіоні в контексті проведення адміністративно-фінансової децентралізації, а саме:

1) внаслідок запровадження нової форми горизонтального вирівнювання місцевих бюджетів – вирівнювання дохідної спроможності адміністративно-територіальних одиниць – частка дотаційних бюджетів міст обласного значення Центрального регіону України у 2018 р. знизилася вдвічі (з 16 до восьми); територіальні одиниці отримали можливість сформувати додатковий фінансовий ресурс, зокрема і на капітальні інвестиції;

2) у структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування продовжують переважати інвестиції, профінансовані місцевими бюджетами. Однак їхня частка, як і частка інвестицій, профінансованих державним бюджетом, все ще залишається незначною порівняно із часткою коштів, профінансованих підприємствами та організаціями;

3) найбільш ефективною впродовж досліджуваного періоду була політика здійснення капітальних інвестицій в Черкаській області, де у 26 досліджуваних адміністративних одиниць спостерігаються ефективно $(C_i^{КІ} \geq 1)$ співвідношення зростання темпів капітальних інвестицій відносно темпів зростання власних доходів бюджетів. Водночас область характеризувалася найменш ефективною політикою залучення ПІІ. Так, упродовж досліджуваного періоду в жодній із аналізованих адміністративних одиниць співвідношення зростання темпів ПІІ відносно темпів зростання власних доходів бюджетів не перевищувало одиниці;

4) результати аналізу ефективності інвестування власних коштів місцевих бюджетів у соціально-економічний розвиток міст обласного значення Вінницької області показали незначний прогрес у фінансуванні розвиткових проектів, тобто вкрай повільну переорієнтацію власного ресурсу органів місцевого самоврядування на видатки капітального характеру для розвитку соціальної, транспортної, комунальної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
2. Кресіна І. О. Вплив децентралізації на ефективність публічної влади. *Віче*. 2015. № 12. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4776>
3. Арабчук Я. І. Фінансова децентралізація – основна складова спроможної громади. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20
4. Патицька Х. О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>
5. Мельник М. І., Лещух І. В., Яремчук Р. Є. Вплив адміністративно-фінансової децентралізації на зміну позиціонування міст в економіці Карпатського регіону. *Регіональна економіка*. 2019. № 1(91). С. 14-23. URL: http://re.gov.ua/doi/re2019.01.014_u.php
6. *Розвиток бюджетної децентралізації в Україні*: наук. доп. / ред. І. О. Луніна. Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2016. 70 с.
7. Набатова Ю. О., Ус Т. В. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4100>
8. Слободянюк Н. О., Коніна М. О. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип.с2. С. 611-616. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/109.pdf
9. Мельник М. І., Лещух І. В., Яремчук Р. Є. Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації в регіоні: інвестиційний вимір. *Фінанси України*. 2019. № 3. С. 103-117.
10. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*: сайт. 2019. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Головне управління статистики у Вінницькій області: сайт. 2019. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua>
12. Статистична інформація. *Головне управління статистики у Полтавській області*: сайт. 2019. URL: <https://www.pl.ukrstat.gov.ua>
13. Статистична інформація. *Головне управління статистики у Кіровоградській області*: сайт. 2019. URL: <http://kr.ukrstat.gov.ua>
14. Статистична інформація. *Головне управління статистики у Черкаській області*: сайт. 2019. URL: <https://www.ck.ukrstat.gov.ua>
15. *Департамент фінансів Вінницької обласної державної адміністрації*: сайт. 2019. URL: <http://vingfu.gov.ua>
16. *Департамент фінансів Полтавської обласної державної адміністрації*: сайт. 2019. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/departament-finansiv>
17. *Департамент фінансів Кіровоградської обласної державної адміністрації*: сайт. 2019. URL: <http://finance.kr-admin.gov.ua>
18. *Департамент фінансів Черкаської обласної державної адміністрації*: сайт. 2019. URL: <http://ck-oda.gov.ua/departament-finansiv>
19. *Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання*: наукова доповідь / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2018. 144 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

References

1. Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukraini [On approval of the concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine] (2014). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on 2014, April 1, 333-p. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p> [in Ukrainian].
2. Kresina, I. O. (2015). Vplyv detsentralizatsiyi na efektyvnist' publichnoyi vlady [The impact of decentralization on the effectiveness of public authority]. *Viche*, 12. Retrieved from <http://veche.kiev.ua/journal/4776> [in Ukrainian].
3. Arabchuk, Ya. I. (2016). Finansova detsentralizatsiya – osnovna skladova spromozhnoyi hromady [Fiscal decentralization – the main component of public power]. *Theory and practice of public administration and local government*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_20 [in Ukrainian].
4. Patytska, Kh. O. (2015). Finansova detsentralizatsiya yak osnova formuvannya samodostatnikh terytorial'nykh hromad [Financial decentralization as a basis for the formation of self-sufficient local communities]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, 10. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412> [in Ukrainian].
5. Melnyk, M. I., Leshchuk, I. V., & Yaremchuk, R. Ye. (2019). Vplyv administratyvno-finansovoyi decentralizatsiyi na zminu pozytionuvannya mist v ekonomitsi Karpats'koho rehionu [Influence of administrative and financial decentralization on the change of positioning of cities in the economy of the Carpathian region]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 1(91), 14-23. Retrieved from http://re.gov.ua/doi/re2019.01.014_u.php
6. Lunina, I. O. (Ed.) (2016). *Rozvytok byudzhethoyi detsentralizatsiyi v Ukraini* [Development of budget decentralization in Ukraine]: Scientific report. Kyiv: Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

7. Nabatova, Yu. O., & Us, T. V. (2015). Formuvannya mistsevykh byudzhetiv v umovakh detsentralizatsiyi finansovykh resursiv [Formation of local budget in conditions of decentralization of financial resources]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 5. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4100> [in Ukrainian].
8. Slobodyanyuk, N. O., & Konina, M. O. (2016). Problemy formuvannya dokhidnoyi chastyny mistsevykh byudzhetiv v umovakh finansovoyi detsentralizatsiyi [The problems of local budgets' revenues formation in conditions of financial decentralization]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 2, 611-616. Retrieved from http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/109.pdf [in Ukrainian].
9. Melnyk, M., Leshchukh, I., & Yaremchuk, R. (2019). Efektivnist' administratyvno-finsanovoyi detsentralizatsiyi v rehioni: investytsiynyi vymir [Effectiveness of administrative and financial decentralization in the region: an investment dimension]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 3, 103-117. [in Ukrainian].
10. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *Main Department of Statistics in Vinnytsya region*: Website. Retrieved from <https://www.vn.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *Main Department of Statistics in Poltava region*: Website. Retrieved from <https://www.pl.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
13. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *Main Department of Statistics in Kirovohrad region*: Website. Retrieved from <http://kr.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
14. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2018). *Main Department of Statistics in Cherkasy region*: Website. Retrieved from <https://www.ck.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2019). *Department of Finance of Vinnytsia Regional State Administration*: Website. Retrieved from <http://vingfu.gov.ua> [in Ukrainian].
16. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2019). *Department of Finance of Poltava Regional State Administration*: Website. Retrieved from <http://www.adm-pl.gov.ua/page/departament-finsiv> [in Ukrainian].
17. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2019). *Department of Finance of Kirovohrad Regional State Administration*: Website. Retrieved from <http://finance.kr-admin.gov.ua> [in Ukrainian].
18. Statystychna informatsiya [Statistical information] (2019). *Department of Finance of Cherkasy Regional State Administration*: Website. Retrieved from <http://ck-oda.gov.ua/departament-finsiv> [in Ukrainian].
19. Storonyanska, I. Z. (Ed.) (2018). Desentralizatsiya v Ukraini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriy: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsinyuvannya [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of territories: methodological approaches and evaluation results]: Scientific report. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

Leshchukh I. V. Influence of administrative and financial decentralization on investment processes in the Central region of Ukraine.

The article examines the tendencies of the investment sector of the Central region of Ukraine, which are formed under the influence of implementation of administrative and financial decentralization in Ukraine. The method of estimation of influence of administrative-financial decentralization on investment processes in the region is proposed on the basis of calculation of indicators of the ratio: a) growth rates of capital investments and foreign direct investments against own incomes; b) the rate of growth of expenditures on socio-economic development (in particular, public administration, health care, education, housing and communal services, repair and maintenance of roads, etc.) against own revenues of local budgets. The author's method is tested on the example of cities of regional importance and districts of the Central region of Ukraine. It was found that: 1) in 2016-2018 the most effective was the policy of capital investment in Cherkasy region, the least effective – in the Kirovograd region; 2) the increase of the financial potential of the cities of regional importance and districts of the studied region did not cause a significant stimulating influence on attracting foreign investments; 3) the reorientation of local authorities' own resources on capital expenditures on the development of social, transport and communal infrastructure is extremely slow. Systemic and dialectical methods were used in the study; logical generalization, system analysis, comparison and synthesis; strategic analysis, graphic. The works of leading scientists and specialists on a wide range of socio-economic problems, the operational information of the Main Directorates of Statistics in Vinnytsa, Kirovograd, Cherkasy and Poltava regions of Ukraine as well as information on the implementation of relevant local budgets of the Departments of Finance of Vinnytsa, Kirovograd and Cherkasy regional state administrations constitute the information base of the research.

Keywords: administrative and financial decentralization, investment efficiency, regional economy, spatial development, cities of regional importance, united territorial communities, Central region of Ukraine.

Лещух Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України» (e-mail: ira_leschukh@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3860-0728>).

Leshchukh Iryna Volodymyrivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of spatial development of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 22.08.2019 р.²

² Стаття підготовлена за результатами виконання проекту «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення» в межах бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230).